

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

**Kuhmoisten kunta
Tarkastuslautakunta 2021-2024**

Sisällys

I	Tarkastuslautakunta	3
2	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	4
2.1	<i>Toiminnalliset tavoitteet.....</i>	<i>4</i>
2.2	<i>Taloudelliset tavoitteet</i>	<i>5</i>
2.3	<i>Investoinnit.....</i>	<i>6</i>
3	Kuntakonserni	7
4	Yhteenveto	7

I Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet puheenjohtajana Kati Hattunen, varapuheenjohtajana Juha Simola, sekä jäseninä Arja Korvenranta ja Ari Ampuja. Heidän henkilökohtaiset varajäsenensä ovat samassa järjestyksessä olleet Tuomo Hauskanen, Jari Niemi, Hannele Nikkinen ja Kirsi Karevesi.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut kunnan toiminnallisissa ja taloudellisissa asioissa kunnanjohtajaa, hallintojohtajaa, elinkeinokoordinaattoria, vs. teknistä johtajaa sekä taloussihteeriiä.

Hallituksen antaman toimintakertomuksen perusteella ja muutoinkin on koko kunnan osalta seurattu valtuuston asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarkastuslautakunta on laatinut tämän arviointikertomuksen kuntalain 121 §:n nojalla ja antaa vuodelta 2021 kunnan ja kuntakonsernin toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta seuraavan arvion:

2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.1 Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnallinen tavoite on kunnanvaltuuston asettama, talousarvioon sisältyvä määrärahan käyttö-tarkoitusta, palvelujen määrää tai laatua taikka toiminnan kehittämissuuntaa koskeva tavoite. Tavoite on pyrittävä johtamaan kunnan strategiasta ja tehtävän toiminta-ajatuksista sekä ilmaise-maan määrää tai laatua osoittavana tunnuslukuna. Se voidaan ilmaista myös sanallisesti, kuitenkin niin, että sen toteutumista voidaan arvioida.

Valtuusto päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konsernioh-jauksen periaatteista. Kunnanvaltuusto on talousarviossa asettanut Kuhmoisten kunnan vuokra-kiinteistöt Oy:lle sekä Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:lle ja Kuhmoisten Laajakaista Oy:lle toi-minnallisia tavoitteita. Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy:n osalta tavoitteet ovat toteutu-neet pääasiassa hyvin. Yhtiössä on laadittu mm. PTS-suunnitelma viidelle vuodelle. Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy ja Kuhmoisten Laajakaista Oy:lle asetetut toiminnalliset tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet. Uusia liittymiä on vuoden 2021 aikana myyty ja maksavien aktiiviliittymien nettolisäys oli 15 kpl, mutta tavoitteena olleesta 22 kpl nettolisäyksestä jäätiin. Tarkastuslauta-kunta pitää tärkeänä, että konsernin johto ohjaa ja seuraa tarkoin tytäryhtiöiden toimintaa ja toi-minnan tuloksia, sekä raportoi valtuustolle ajantasaisesti tytäryhtiöiden ajankohtaisista asioista.

Konsernijohtamisen kannalta isona kohteena on edelleen vuonna 2015 päätetyn laajakaistahan-keen lainojen takaus. Hanketta on toteuttanut kunnan kokonaan omistama Kuhmoisten Verkkop-alvelut Oy. Kunta on joutunut kirjaamaan luottotappioksi Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:n lai-nasaamisen 535.000 euroa vuoden 2021 tilinpäätökseen.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhtiöiden tilaa seurataan ja valvotaan hyvin tiiviisti. Yhtiön tilasta on valmisteilla selvitys, joka valmistunee kevään 2022 aikana. Tarkastuslautakunta edellyt-tää, että raportin suositukset analysoidaan tarkasti ja sen perusteella tehdään tarvittavat toimen-piteet yhtiön talouden tervehtyttämiseksi.

Kuhmoisten kunnan strategia on hyväksytty ajalle 2017–2021, joka on siis ollut ainakin osaksi suunnittelun ja tavoitteiden asettelun perusta vuodelle 2021. Strategiassa painotetaan, että kunta on edelläkävijä ja toimii ennakkoluulottomasti, avoimesti ja luovasti. Keskeinen tavoite on pitää kunta elinvoimaisena ja haluttuna asuinkuntana. Kuhmoisten kunnan strategiaa tullaan päivittä-mään vuoden 2021 aikana. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että strategian toteutumista seu-rataan säännöllisesti ja että kuntalaisten antama palaute otetaan tarvittaessa huomioon.

Kunnanvaltuusto linjasi vuoden 2021 talousarviossa kunnan vetovoimaisuuden lisäämisen tavoit-teiksi Kuhmoisten satama-alueen kehittämisen Suomen vetovoimaisimmaksi sisävesien satama-alueeksi, uuden yritystoiminnan houkuttelemisen kuntaan ja Koskenpartaan ja Aurinkorinteen kaava-alueiden markkinoinnin ja tonttien myynnin. Strategian elinvoimatavoitteiden toteutta-miseksi on hyväksytty elinvoimaohjelma vuosille 2019–2021, joka jakautuu painopistealueisiin: uu-sien asukkaiden houkutteleminen, luontomatkailun edistäminen, satama-alueen kehittäminen, ikäihmisten turvallista arkea tukeva yritys- ja yhdistystoiminta sekä Nuoret Kuhmoista kehittä-mässä.

Vuoden 2021 maankäytön kärkihankkeena oli Satamarinteen kaava-alueen tonttien markkinointi. Satamarinteen kaava-alueen valmistuminen tuo kuntaan lisää houkuttelevia tontteja asuin- ja yri-tyskäyttöön aivan keskeiselle paikalle kuntakeskustaan. Yleiskaavatyön tekeminen jatkui vuonna 2021.

Vuonna 2021 Kuhmoisissa panostettiin elämänlaatupalveluiden kehittämiseen. Omatoimikirjasto-järjestelmä laajensi kirjaston käyttöaikoja paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Isoimpana investointina yhtenäiskoululla rakennettiin uutta koulurakennusta, joka vastaa nykyisten opetus-suunnitelmien ja tulevaisuuden oppimisen tarpeisiin. Vuonna 2021 voimaväylän läheisyyteen rakennettiin myös senioripuisto, jonka avulla pystytään tarjoamaan aiempaa monipuolisemmin liikuntapaikkoja ikäihmisten tarpeisiin. Laitostoiminnan osalta vuonna 2021 teetettiin selvitystöitä jätevesipumppaamolla ja selvitystöitä jatketaan edelleen. Lisäksi vesi- ja viemäriverkon saneerausta on jatkettu.

Kaikilta osin kunnan toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet. Tavoitteiden raportointiin toivotaan selkiyttämistä, sillä monessa tavoitteessa mittarin ja toteuman välistä yhteyttä ei ole selkeästi havaittavissa.

Työhyvinvointi- ym. kyselyitä ei ole toteutettu suunnitelmien mukaisesti. Kaukolämmön ja vesilaitoksen tilikauden tulokset ovat edelleen alijäämisiä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan vuoden 2021 toimintakertomuksessa on esitetty pääosin oikein ja riittävästi kunnan toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen. Kuitenkin esimerkiksi Jämsän kaupungin vastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteumat on esitetty joiltain osin puutteellisesti. Esimerkiksi vuoden 2020 toimintakertomuksessa oli tuotu esiin, että suunterveydenhuollon palveluiden henkilöstövajetta ja mm. suuhygienistin ja hammaslääkärin työpanosta ei ole saatu hankittua omana eikä ostopalvelun kautta. Tätä asiaa ei ole tuotu esiin vuoden 2021 toimintakertomuksessa. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten kyseiset palvelut ovat toteutuneet vuoden 2021 osalta.**

2.2 Taloudelliset tavoitteet

Valtuusto vahvistaa vuosittain toimielinten tulosaluekohtaiset tuloarviot ja määrärahat. Vahvistetut määrärahat ja tuloarviot sitovat toimielimiä tulosalueittain bruttoperiaatteella (tulot ja menot erikseen), pois lukien lyhytaikaisten lainojen muutos, jolle on määriteltä nettositovuustaso. Investoinnin sitova määräraha on hankkeeseen tai hankeryhmään myönnetty nettomääräraha. Kunnanhallitus on antanut tarkemmat täytäntöönpano-ohjeet valtuuston hyväksymän talousarvion pohjalta. Kuntalain mukaan tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Tilikauden 2021 tilinpäätös on 142 510 euroa ylijäämäinen, kun vuonna 2020 tilinpäätös oli 429 140 euroa ylijäämäinen. Tilinpäätöshetkellä kumulatiivista ylijäämää on kertynyt taseeseen yhteensä 6 518 726 euroa. Vuosi aikaisemmin kertynyttä ylijäämää oli 6 376 216 euroa. Asukasta kohti kertynyttä ylijäämää on 3 022 euroa.

Verotuloja kertyi 9,67 milj. euroa (8,76 milj. euroa v.2020). Valtionosuuksia kertyi 8,89 milj. euroa (9,23). Verotulojen kasvu on seurausta yhteisöveron myönteisestä kehityksestä (+0,5 milj. euroa), joka johtui valtion ja kuntien välisten jako-osuuksien muutoksesta. Valtionosuuksien muutos verrattuna edelliseen vuoteen oli -0,35 milj. euroa ja taustalla on vuonna 2020 kunnille osoitetun koronatukipaketin poikkeukselliset vaikutukset, sekä verotuksen maksujärjestelyn muutosten korvaaminen.

Toimintatuotot olivat 3,25 (2,71) milj. euroa, jossa oli kasvua edellisestä vuodesta. Toimintatuotosten kasvua selittää puunmyyntitulojen kasvanut määrä verrattuna edelliseen vuoteen. Toimintakulut olivat 20,00 (18,66) milj. euroa, jossa oli myös lievää kasvua verrattuna edelliseen vuoteen. Toimintakulujen kasvu johtui suurelta osin henkilöstön sijaiskulujen kasvusta, jätehuollon mukautuksesta kunnan toiminnaksi, sekä koronasta johtuvista materiaali- ja tarvikehankinnoista.

Kuhmoinen ja Jämsä muodostivat vuoden 2009 alusta sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueen. Yhteistoimintasopimuksen mukaan erikoissairaanhoidon vastuullinen järjestäjä on vuodesta 2013 lähtien Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Sosiaali- ja terveydenhoidon ostopalvelut vuodelta 2021 olivat yhteensä 10,45 milj. euroa (10,23).

Vuosikate oli 1,37 milj. euroa (2,09).

Lainakannan määrä nousi 4,1 milj. eurosta 6,3 milj. euroon. Lainamäärä oli 31.12.2021 asukasta kohti 2932 euroa (1787).

Kunnan omavaraisuusaste oli 68,5 % (75,2).

Vesihuoltolaitoksen alijäämä oli -142 845 euroa. Edellisenä vuonna alijäämä oli -27 990 euroa. Tarkastuslautakunta suosittelee harkitsemaan vesimaksutaksojen korottamista, jotta vesihuollon toimintaa ei tarvitsisi kompensoida verovaroin.

Kaukolämmön alijäämä oli -168 195 euroa (-131 376). Kertynyttä alijäämää on jo 1 158 432 euroa. Kaukolämpötoiminta tuottaa vuodesta toiseen suuria tappioita, joita joudutaan kattamaan kunnan yleiskatteisilla verovaroin. Nykyisellä toimintarakenteella toiminta jatkuu tappiollisena. Kunta on käynyt tuloksetta tuotantoyhtiön kanssa neuvotteluita sopimuksen muuttamisesta ja kaukolämpötoiminnan saamiseksi kannattavaksi.

Kaukolämmön myyntihintaa on korotettu edellisen kerran vuonna 2020. Taksan korotukset ovat tällä erää se ainoa ratkaisu, jolla kannattavuutta pystytään parantamaan. Kunnan tulee edelleen pyrkiä saamaan kaukolämpötoiminta kannattavammaksi.

Kunnanhallitus on vuoden 2021 toimintakertomuksessaan esittänyt selvityksen kunnanvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Yksityiskohtaiset tiedot käyvät ilmi tilinpäätöksestä.

2.3 Investoinnit

Tilikauden investointimenot olivat yhteensä 5,39 milj. euroa, kun edellisenä vuonna investoitiin 1,54 milj. eurolla. Investointimenojen toteuma on ollut 63,2 %. Suurin alitus 651 221 euroa on ollut investoinneissa kiinteistöihin, jossa merkittävimpinä alituksena hankkeet ”Uuden koulun rakentaminen” -311 100 euroa ja ”Päijännekodin korjaukset” -72 160 euroa.

Yleisten alueiden osalta Sahatien kunnostamisen määräraha alittui 71 226 eurolla. Sahatien urakan aloitus on tapahtunut ennen kunnanhallituksen lopullista päätöksentekoa asiasta. Tarkastuslautakunta suosittelee, että hankintaprosessin läpivientiin kiinnitetään jatkossa tarkempaa huomiota.

3 Kuntakonserni

Kuhmoisten konsernitilinpäätökseen on yhdistelty neljä kuntayhtymää ja tytäryhtiönä yksi kiinteistöosakeyhtiö sekä yksi asunto-osakeyhtiö sekä Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy. Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy ja Kuhmoisten Laajakaista Oy muodostavat alakonsernin, joka on yhdistelty kunnan konsernitilinpäätökseen.

Konsernin tuloslaskelman ylijäämä oli 624 474 euroa (ylijäämä oli 374 023). Konsernin lainakanta on 11 milj. euroa (8,7). Asukasta kohden laskettuna konsernilla on lainaa 5 087 euroa/asukas (4 012). Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:n talouden kehitys on ollut heikkoa ja toiminta on edelleen tappiollista.

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnan tulee kohdistaa aktiivista omistajaohjausta ja –valvontaa erityisesti tytäryhtiöidensä osalta. Kunnan tulee huolehtia, että tytäryhtiöiden raportoinnit saadaan ajallaan. Erityisesti Verkkopalvelut Oy:n taloudellista tilannetta tulee seurata tiiviisti ja reagoida mahdollisiin riskeihin ajoissa.

4 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnanvaltuuston hyväksymät kunnan talousarviossa yksilöidyt toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on pääosin saavutettu edellä mainituin tavoin vuonna 2021. Tarkastuslautakunta osoittaa kiitokset Kuhmoisten kunnan henkilöstölle ja luottamushenkilöille.

Kuhmoisissa 2. päivänä toukokuuta 2022

Kati Hattunen
puheenjohtaja

Juha Simola
varapuheenjohtaja

Arja Korvenranta
jäsen

Ari Ampuja
jäsen